

EU:S CANCERPLAN I SVERIGE

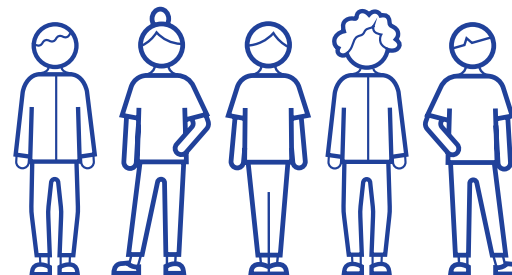
Färdplan för ett tobaksfritt Sverige 2040

**CANCER
FONDEN**

Mot ett tobaksfritt Sverige 2040

Cancerfondens vision är att beseгра cancer. Vårt mål är att färre ska drabbas och fler ska överleva. Effektiva och kraftfulla åtgärder för att minska konsumtionen av tobak är avgörande för att färre ska drabbas av cancer. År 2021 presenterade EU-kommissionen en europeisk plan för att beseгра cancer, Europe's Beating Cancer Plan. Planen syftar till att minska antalet som insjuknar och dör i cancer. Den fokuserar på fyra huvudområden: förebyggande arbete, tidig upptäckt, diagnos och behandling samt bättre livskvalitet för cancerpatienter och canceröverlevare. Genom att arbeta mot EU:s långsiktiga mål om en tobaksfri generation till 2040 kan Sverige snabbare minska de påverkbara cancerfallen.

EU:s cancerplan innehåller ett långsiktigt mål om att minska tobakskonsumtionen i hela Europa. Tobakskonsumtion är den främsta förebyggbara orsaken till cancer och genom att minska tobaksbruket kan fler cancerfall förebyggas. Med målet om en tobaksfri generation till 2040, där mindre än fem procent av befolkningen brukar tobak, vill EU eliminera tobakskonsumtionen i Europa. Idag använder omkring 25 procent av Europas befolkning tobak. Ett framgångsrecept i EU:s cancerplan är att den samordnas och följs upp genom en tillhörande tidsatt färdplan för implementering. I färdplanen går det enkelt att följa vilken del av EU-kommissionen som ansvarar för de olika områdena och vad som ska göras respektive år. Under de år som EU:s cancerplan omfattar uppdateras flertalet av EU:s direktiv och rekommendationer på tobaksområdet. Ett arbete som inkluderar att EU arbetar för att neutrala paket

19%

av Sveriges befolkning använder tobak eller nikotin dagligen.

införs, smaksättning förbjuds och marknadsföring genom annonser, sponsring och på sociala medier regleras.

Sverige har ett bra utgångsläge för att nå målsättningen om en tobaksfri generation till 2040 men det kräver att fler nödvändiga politiska åtgärder planeras och vidtas. År 2016 antog Sverige målet om ett Rökfritt Sverige 2025, där mindre än fem procent av befolkningen röker. Idag röker sex procent av Sveriges totala befolkning, men de socioekonomiska skillnaderna är stora. Bland personer med kort utbildning röker betydligt fler än i gruppen med lång utbildning. För att nå EU:s målsättning krävs därför bland annat åtgärder som bidrar till att minska de socioekonomiska skillnaderna.

EU:s cancerplan är tydlig med att målsättningen är att minska konsumtionen av samtliga tobaksprodukter. Det innebär att konsumtionen av både traditionella tobaksprodukter och tobaksindustrins nya nikotinprodukter behöver minska. Det totala tobaksbruket är fortfarande stort i Sverige och 2022 använde 19 procent någon form av tobaks- eller nikotinprodukt dagligen. Konsumtionen av

tobaks- och nikotinprodukter ökar bland unga, vilket syns i flera undersökningar. I Folkhälsomyndighetens undersökning Skolbarns hälsovanor syns ökningen så tidigt som från 13 år. En forskningsöversikt från 2020 gjord av Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) visar att personer som snusar eller använder e-cigarett med tiden oftare börjar röka tobak än personer som inte använder sådana produkter. Den visar också att det inte finns belägg för att personer som börjar använda nikotinprodukter som snus och e-cigarett minskar sin användning av mer skadligt nikotinbruk som tobaksrökning. För att nå målsättningen i EU:s cancerplan om en tobaksfri generation krävs åtgärder som bidrar till att minska bruket av samtliga tobaks- och nikotinprodukter.

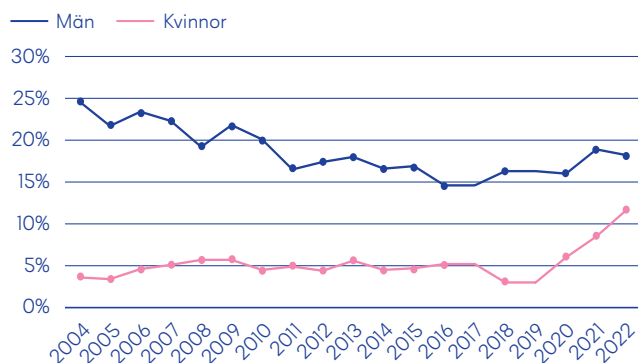
Cancerfondens vision är att beseгра cancer. Vårt mål är att färre ska drabbas och fler ska överleva. Effektiva och kraftfulla åtgärder för att minska konsumtionen av tobak är avgörande för att färre ska drabbas av cancer. Genom att nå EU:s mål om en tobaksfri generation till 2040 kan Sverige snabbare minska de påverkbara cancerfallen som orsakas av tobaksbruk.

Sveriges utmaningar för att nå ett tobaksfritt 2040

Den dagliga tobaksrökningen har minskat i Sverige sen 1990-talet som ett resultat av kraftfulla åtgärder. Tillgänglighet och efterfrågan har begränsats genom effektiva åtgärder som exempelvis tillståndsplikt för försäljning, åldersgräns, rökfria miljöer och en aktiv prispolitik. Dagens utmaningar kräver fortsatt effektiva åtgärder för att minska det totala tobaks- och nikotinbruket.

Enligt den nationella folkhälsoenkäten, som har data från 2004, har andelen dagliga tobaksrökare i åldern 16 till 84 år i Sverige minskat med 65 procent mellan 2004-2022. År 2022 var det sex procent av befolkningen som uppgav att de rökte dagligen och 4,5 procent som uppgav att de rökte sporadiskt. Tobaksrökning är dock vanligare bland personer med kort utbildning än bland personer med lång

Snusar dagligen, 16-29 år

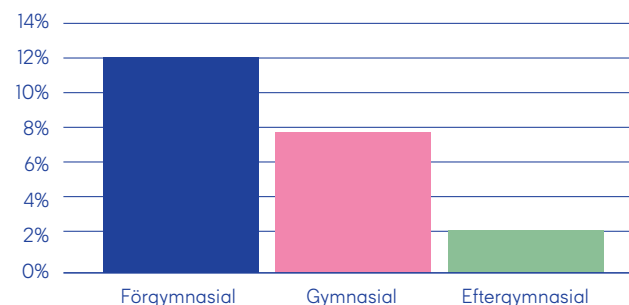

Källa för diagram: Nationella folkhälsoenkäten - Hälsa på lika villkor

utbildning. I gruppen med kort utbildning röker 12 procent och i gruppen med lång utbildning röker 2 procent. Skillnaden är stor och ser dessutom ut att ha ökat de senaste åren. Det finns dessutom en risk att den nedgång av dagligt tobaksbruk som syns i undersökningar ser större ut än den faktiskt är eftersom den baseras på självrapporterad data. Enligt Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) motsvarar försäljningen av cigaretter inte den självrapporterade konsumtionen. Det kan bero på en ökad underrapportering i takt med att synen på cigaretter i samhället blivit mer restriktiv.

Ytterligare en utmaning för Sverige är bruket av tobak och nikotin hos unga. Enligt CAN röker en femtedel av eleverna i årskurs två på gymnasiet. Snusning har ökat bland gymnasieleverna och särskilt stor har uppgången varit bland flickor. År 2022 var det 22 procent bland gymnasieleverna som snusade. Det förändrade tobaks- och nikotinbruket

Daglig tobaksrökning, 2022

syns även hos unga vuxna enligt den nationella folkhälsoenkätens siffror för åldersgruppen 16-29 år. Nya produkter som vitt snus, upphettade tobaksprodukter och e-cigaretter har de senaste åren etablerats på marknaden och är framförallt vanliga bland de yngre åldersgrupperna. Särskilt stor är ökningen av vitt snus hos kvinnor under 29 år.

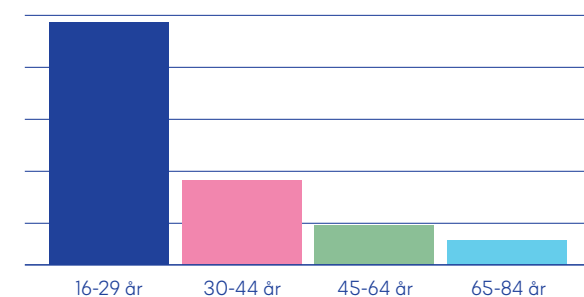
Sveriges utmaningar på tobaks- och nikotinområdet kräver fortsatta kraftfulla åtgärder.

En femtedel av eleverna i årskurs två på gymnasiet röker.

Källa: CAN:s nationella skolundersökning

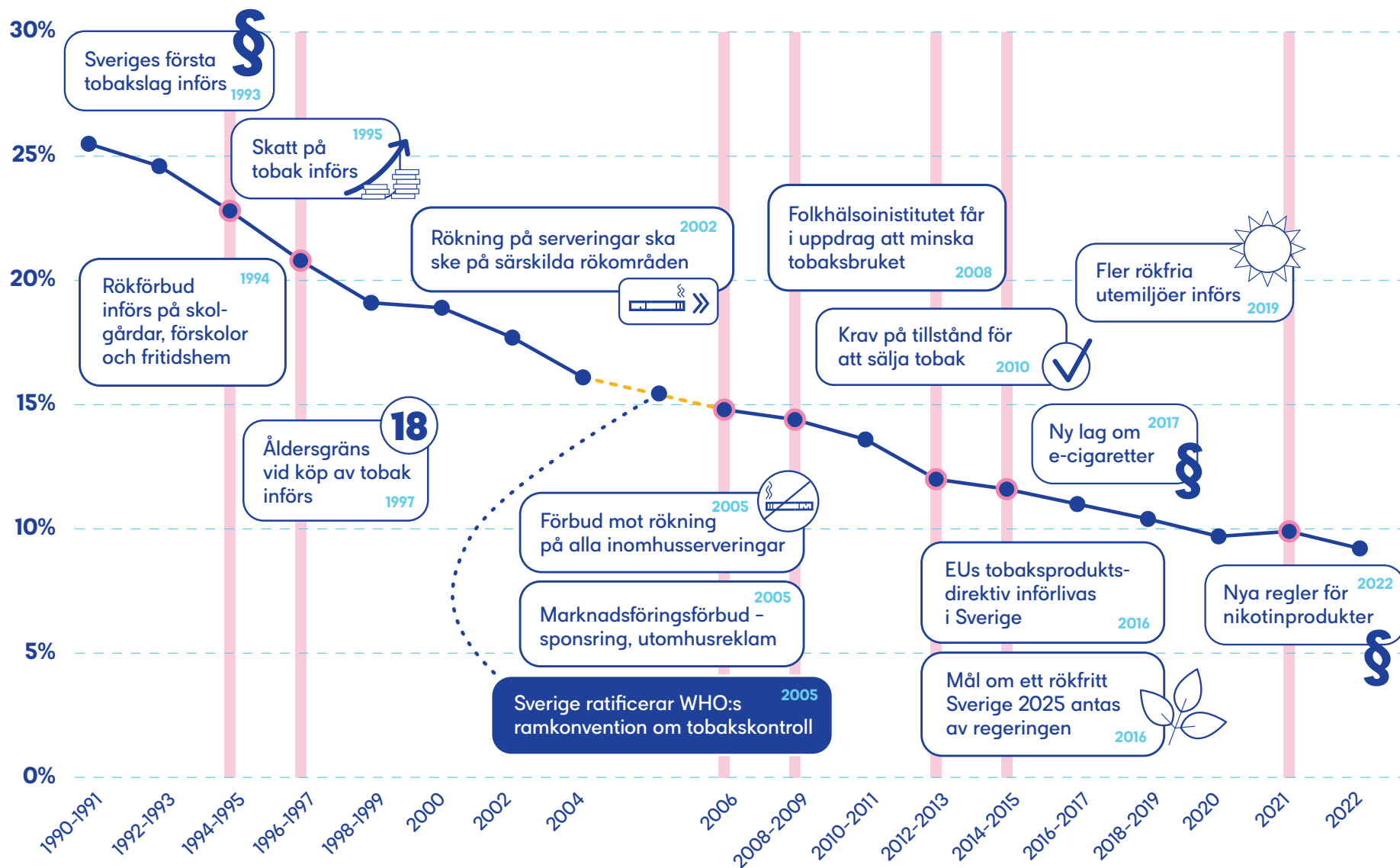
Användning av snus eller nikotinsnus dagligen eller ibland, 2022

Kraftfulla åtgärder har lett till minskad tobaksrökning

● Höjd tobaksskatt - - - Ingen data finns från perioden

Daglig tobaksrökning 16-84 år, Undersökningar av levnadsförhållanden 1990-2021, Statistiska centralbyrån

Cancerfondens förslag

Cancerfonden ser att EU:s cancerplan kan fungera som en bra grund för en kraftig ambitionshöjning av arbetet på cancerområdet i Sverige. Vi vill se en ny nationell cancerstrategi som bland annat innehåller tydliga mål om att minska de påverkbara cancerfallen. Arbetet med att minska tobakskonsumtionen behöver vara en del av en ny nationell cancerstrategi, men tobaksområdet behöver en egen färdplan med start redan nu.

Med målsättningen att minska de påverkbara cancerfallen kan utvecklingen kontinuerligt utvärderas och riktade åtgärder införas. Regeringens mål bör vara att minska de påverkbara cancerfallen med 30 procent till 2030.

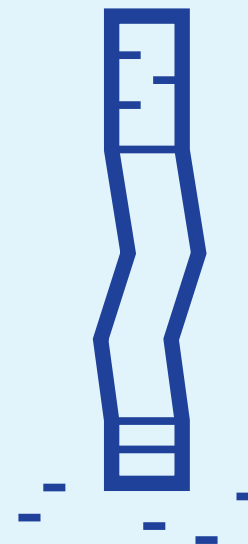
För att nå målet krävs bland annat att Sverige i enlighet med EU:s cancerplan arbetar för en tobaksfri generation till 2040. Vägen för att minska tobakskonsumtionen finns redan beskriven i WHO:s ramkonvention för tobak. Trots att Sverige ratificerade konventionen redan 2005 är det flera åtgärder som ännu inte har implementerats.

Cancerfonden har tagit fram ett förslag till färdplan för genomförandet av en Tobaksfri generation till 2040.

Cancerfonden anser att:

- En konkret färdplan ska tas fram för att nå målsättningen om en tobaksfri generation till 2040.
- Regelbundna och betydande höjningar av tobaksskatten ska genomföras.
- Tobaksförpackningar ska utformas neutralt och utan logotyper.
- Förbud mot att exponera tobak i butiker ska införas.
- Regleringen av e-cigarettor och andra nikotinprodukter ska harmoniseras med lagstiftningen för cigarettor och gälla såväl e-cigarettor med nikotin som utan.

Sveriges färdplan för ett tobaksfritt 2040

2028

Åtgärder	2023	2024	2025	2026	2027	2029	2030
Tobaksskatt	Höjning av tobaksskatten ¹				Höjning av tobaksskatten		Höjning av tobaksskatten ✓
Tobak under disk	Utreda formerna för att införa tobak under disk	Regeringsuppdrag till Folkhälsomyndigheten om att sprida information inför införandet av tobak under disk	Tobak under disk införs				✓
Neutrala paket	Utreda och ta fram förslag på hur neutrala paket kan införas		Regeringsuppdrag till Folkhälsomyndigheten om att sprida information inför införandet av neutrala paket		Neutrala paket införs		✓
Tillgänglighet och åldersgräns		Regeringsuppdrag till Folkhälsomyndigheten om en kunskapsöversyn för höjd åldersgräns & tillgänglighetsbegränsning ²			Om det inte krävs en grundlagsändring kan neutrala paket införas redan 2026		✓
Nya tobaks- och nikotinprodukter	Utreda förutsättningar för ett förbud mot att smaksätta tobaks- och nikotinprodukter Utreda förutsättningar för ett förbud mot marknadsföring av tobaks- och nikotinprodukter Regeringsuppdrag till Folkhälsomyndigheten om att sprida information om nya tobaks- och nikotinprodukter	Utreda ett försäljningstillstånd för nya tobaks- och nikotinprodukter ³	Förbud mot smaksättning av samtliga tobaks- och nikotinprodukter införs Förbud mot marknadsföring av nya tobaks- och nikotinprodukter införs				✓
Tobaksfria miljöer		Ta vidare förslag från utredningen "En trygg uppväxt utan alkohol, tobak och nikotinprodukter" ⁴					✓
Lokalt & regionalt förebyggande arbete			Avsätta statliga medel för lokalt och regionalt tobaksförebyggande arbete				✓

Kontinuerligt följa tobaksvanor i befolkningen →

Säkerställ en god tobakstillsyn →

Kontinuerligt följa och utvärdera lagstiftningen →

Säkerställ tillgång till tobaksavvänjning →

¹ En höjning av tobaksskatten fortsätter ske med regelbundna intervaller.

² Det finns länder som har infört en höjd åldersgräns för köp av tobak och att tobak enbart får säljas i utvalda butiker.

³ Detta innebär att en ny produkt måste godkännas före den etableras på marknaden, likt regleringar för läkemedel.

⁴ Hösten 2023 presenterar utredningen förslag om bland annat tobaksfri skoltid.

Cancerfondens vision är att besegra cancer. Genom att finansiera den främsta forskningen, sprida kunskap om cancer och påverka beslutsfattare i viktiga frågor, arbetar vi för att färre ska drabbas och fler ska överleva cancer.

Cancerfonden är en fristående, ideell organisation utan statligt stöd. Vårt arbete är helt beroende av testamenten och gåvor från privatpersoner och företag.

Vi är en av de största finansiärerna av svensk cancerforskning. Sedan 1951 har vi delat ut drygt 12 miljarder kronor till de främsta forskningsprojekten i Sverige. Överlevnaden i cancer har mer än fördubblats under samma tid.

Tack vare forskningens framsteg överlever i dag två av tre som får cancer. Vi har kommit långt, men vi är inte framme än.

#tillsammansmotcancer

CANCERFONDEN

Cancerfonden | 101 55 Stockholm | Besök: David Bagares gata 5 | Telefon 020-59 59 59
Plusgiro 90 1986-0 | Bankgiro 901-9514 | cancerfonden.se